

Personalägande som stabilisator i det näringslivet

Värmlands Folkblad

28 Apr 5:00 PM

796words

Processen med en ta fram en ny regional utvecklingsstrategi, Värmlandsstrategin, har fått ändrade premisser på några veckor.

De tills nyligen rådande globala megatrenderna, globalisering, urbanisering och digitalisering samt regionens styrkor som t.ex. besöksnäring och gränshandel får nu ses med helt andra ögon. Region Värmland har klokt nog beslutat att skjuta på tidsplanen och nu ha fokus på vad som sker i kölvattnet av covid-19.

När arbetet på allvar återupptas kan vi räkna med att det sker med nya och fördjupade perspektiv avseende bland annat hållbarhet och säkerhet i allt från livsmedelsstrategi, energiförsörjning till sjukvård och krisberedskap liksom självförsörjningsgrad och lagerhållning etcetera.

Nedan slår vi ett slag för idén om hållbart företagande. Vi gör det i ett land vari aktiebolagsnormen och idéer om aktieägarnas rättigheter i princip ligger till grund för hela vår näringslivsstruktur (lagar och förordningar liksom utbildning, upphandlingsregler och finansiering etc.). Det har bidragit till att Sverige idag är ett av de landen i den liberaliserade västvärlden med mest utländskt ägarkapital och institutionaliserat fond kapital, så kallat flyktigt kapital, i våra företag. Landet domineras av företag vilka idag har ägare långt från verksamheten, ägare vari aktieutdelningen är hela poängen, ägare långt ifrån känsla, intresse och ansvar för dess produkter, medarbetare liksom företagskultur och samspel i lokalsamhället. Allt oftare omnämns dessa företag som "ägarlösa företag". Kanske är frågan om vad ett företag är, liksom av vem och för vem, relevanta frågeställningar om vi ska ha ambition att organisera hållbart, klimatsmart och mindre sårbart.

Om någon nu förleds att tro att vi som står bakom denna debattartikel håller på att bli socialister eller kommunister och avskaffa det kapitalistiska systemet så har denne någon fel.

I USA, kanske världens mest kapitalistiska land, menade man redan på Roland Reagens tid att nästa naturliga steg i ett kapitalistiskt land är att anställda är delägare i de företag man arbetar i. Om det har det i USA under årtionden rått konsensus kring och idag är cirka 14 miljoner amerikaner delägare i de företag man är anställda i. Vi ser motsvarande utveckling, inte minst i finanskrisens spår, i bl.a. flertalet europeiska länder, där lokala företag som ägs av de anställda. Vi menar inte att alla företag ska omvandlas till personalägda. Det vi menar är att en högre andel lokalt och demokratiskt ägda företag, i likhet med det klassiska familjeföretaget, skulle fungera som en stabilisator i såväl hög- som lågkonjunkturer.

Kopplar vi an till covid-19-krisen ser vi storföretag, som när krisen slog till, behövde statligt stöd (samtidigt som man planerade för aktieutdelning). Vi ser mindre företag, vars ägarfamiljer tvingas säga upp sina anställda och i flera fall på väg mot ruin och konkurs. Även om covid-19 krisen skiljer sig från tidigare kriser kan det vara värdefullt att här se till

värdet av att föra in de anställda som ägare. Internationell forskning visar att personalägda företag borde kunna spela roll som långsiktiga ägare av företag när det vänder uppåt igen.

Forskning visar att de är minst lika innovativa som konventionella företag, har högre personaltrivsel, levererar högt på olika hållbarhetsmål och tar lokalt ansvar för sin närmiljö. De visar också större motståndskraft i kriser bland annat genom att man gemensamt och snabbt kan besluta att solidariskt gå ner i tid. Den dagen konjunkturen åter vänder uppåt står man där, till skillnad mot många andra företag, med full hand, med kompetens och anställda delägare kvar. I demokratiska företag delar man risker och framgångar på lika villkor.

Vi riktar dessa rader direkt till er som senare ska fastställa en strategi för Värmlands utveckling kommande 20 år. Vi riktar oss också till riksdagsbänken och andra som deltar i det nationella beslutsfattandet men även till värmländska företag och deras anställda.

Vi menar att personalägda företag redan idag har en stark förankring med stöd av politiska incitament i vår omvärld. Men att motsvarande viljeinriktning saknas i vårt land. Vi menar att Värmland har chansen att utgöra lok i en strategi, vari internationell forskning och framgångar är tydligt dokumenterade. I ett första steg, i syfte att bättre förstå skillnader och likheter nationellt och internationellt rekommenderar vi samtal och workshops med Sophie Nachemson-Ekwall, doktor i företagsekonomi, Handelshögskolan i Stockholm och författare till bl.a. "Hållbar ägararkitektur för Sverige" samt "Ett Sverige där anställda äger".

Leif Tyrén, verksamhetsledare Coompanion Värmland

Patrik Ohlsson, ordförande LRF Värmland

Stefan Särnehed, vd OK Värmland

Tomas Sjölander, vd Coop Värmland

Processen med en ta fram en ny regional utvecklingsstrategi, Värmlandsstrategin, har fått ändrade premisser på några veckor.

Image-text:

"Vi menar att personalägda företag redan idag har en stark förankring med stöd av politiska incitament i vår omvärld." Det skriver Leif Tyrén, verksamhetsledare Coompanion Värmland, Patrik Ohlsson, ordförande LRF Värmland, Stefan Särnehed, vd OK Värmland, och Tomas Sjölander, vd Coop Värmland. Foto: ANDERS WIKLUND / TT